

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Broom, Amsterdam; Dr K. Farnhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Kefzer, De Slag; Dr L. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, 's-Gravenhage; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindheijm, Amsterdam; Dr S. O. Loo, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned-Indië f7.50 per jaar.

Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Van Kerk tot Kring... een afval II. — Uit de Schrift: Nuchters (Hab. 3:18). — Een Juhileum. — Kerkelijk Leven: Synode-indrukken XIII. Hoe men den strijd voert. — Pop-Wetensch. Schetsen: Over den Salom. — Heideveldje: Adviezen: Avondmaatschappij en gevoelsgevoel. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerkenieuw.

VAN KERK TOT KRING... EEN AFVAL.

II.

Het behoort tot de tegenstrijdigheden van onzen tijd, dat tegelijk met den oproep tot gemeenschapszin het verschijnsel der verhooring zich aftekent, ook op het terrein der religie. Naast het dwepen met de kerkelijkheid van kerk en christendom doet zich voor het verschijnsel van de godsdienstige kringvorming. Gezien in het licht van Matth. 24:26 is dit verschijnsel als teken van verval te beschouwen; ook is het een eschatologisch moment, zooals het daar ter sprake komt.

Men zal — zoo onderwijst in Mattheus 24 Christus zijn discipelen — men zal straks den Messias en den Messiaanschen kring aanwijzen in tweeërlei plaats: in de „woestijn“ en ook in de „binnenkameren“.

„Woestijn“ en „binnenkamer“ nu hebben iets gemeenschappelijks; en toch ook weer iets, waarin zij verschillen.

Wat aan beide plaatsbepalingen gemeenschappelijk is, voelt ieder dadelijk: het is de stilte, de afzondering. Men is er ver van de drukte en het gewoel.

Wat is stiller dan de woestijn? Het woord zelf is al wel-sprekend; want in de grieksche taal betekent het: de plek der eenzaamheid. Ook in Christus' dagen was de woestijn de plaats, waarheen hij voorkeur trok, wie van de wereld zich wilden afzonderen in godsdienstige retraite.

En dan is daar het vertoeven in „binnenkameren“. Men behoeft ook niet lang over dit woord na te denken, om te weten, dat het evenzeer de plaats der opzettelijke afzondering is. Hetzelfde woord, als hier door „binnenkameren“ vertaald is, komt voor als aanduiding van een voorraadschuur, en die gaat toch gewoonlijk wel en deugdelijk op slot (Luc. 13:24). En als Christus de menschen leeren wil, dat zij niet bidden moeten voor het front der schare, maar in de stilte moeten gaan, dan zegt hij: als gij bidt, ga in de binnenkamer; weer gebruikt hij daar hetzelfde woord (Matth. 6:6).

Waar de „binnenkamer“ is, daar is, ook in het geestelijk verkeer, de intimiteit, en deze vormt een tegenstelling met de publieke propaganda voor een leer of leuze, die men van de daken predikt (Lucas 12:3). In de binnenkamer fluistert men in het oor (Lucas 12:3); het is daar een „conclave“; er zijn gedempte geluiden; en de „voordracht“, die men er houdt, is allereerst „overdracht“ geworden. Er zijn er, die met name bij de binnenkamer van Matth. 24:26 denken aan de „kamer op het dak“, waarin vaak werd gepredikt¹⁾. Hetzelfde woord wordt gebruikt voor een slaapvertrek (Tobia 7:16), en wordt in de Septuagint (grieksche vertaling van het Oude Testament) vaak aangewend tot aanduiding van het binnenvertrek, het meest intieme gedeelte van het huis, de van de straat terug gelegen vertrekken eener woning, het privévertrek.

Wie dus de „woestijn“ intrekt, of zich in de „binnenkamer“ terugtrekt, gaat uit de wereld, uit het publieke leven.

Daarmee wordt reeds het raadsel opgegeven. Het raadsel.

Want de man, die zich aan de publieke opinie blootstelt, die de botsingen van het leven in het gewoel der menschen mee doorleeft, hij geeft zich aan het oordeel prijs; de massa moge zich in hem vergissen — wat ze dan ook doorgaans doet

— maar het ligt aan hem niet, doch aan het publiek. Hij zelf heeft dagelijks gezeten aan de deur van tempel, paleis of school. Maar Christus, die sterfenvaart, en die binnen enkele dagen zal zeggen tot zijn rechters, dat hij, de Messias, niet in het verborgen heeft gewerkt, en dat hij dagelijks in den tempel „zat“ — hij nam er den tijd voor — om te leeren. — Christus Jezus ziet straks tegenover deze messiaansche gehoorzaamheid in de openbaarheid het pseudochristelijk trachten naar de stilte. Want er zullen valsche Christussen, pseudo-christen zijn, en die zullen niet zich kunnen verdedigen met het publiek karakter van hun rede en leer; want zij gaan in de afzondering: woestijn en binnenkamer zijn hun arbeidsterrein.

Dat is dus wel een der eerste trekken van het pseudochristelijk beeld — de zelfbedekking, het opgeven van het raadsel. Men heeft gesproken bij den Christus van het „Messiaansche geheim“; uitleggers en theologen hebben gemeend, dat hij met opzet zich, althans voor een tijd, onttrok aan de openbare beoordeeling. Maar zeker is hier het „pseudo-christelijk geheim“, terwijl de Christus komt als exegeet, als uit-legger, die niet de vraag om de vraag stelt of doet stellen, maar hongert en bongert naar het antwoord op de vraag, daar treedt de pseudochrist in zelfbedekking op; hij zorgt wel, dat de menschen over hem moeten nadenken, maar hij hult zich vooraf in een waas van geheimzinnigheid, door de aantaking met de publieke samenleving te beperken en zich tot een raadsel te maken. Christus gaat op den „grooten dag“ van het feest tot de menschen; want dan treft hij het grootst geboort (Joh. 7). Maar op den grooten feestdag gaan de pseudo-christen in woestijn en binnenkamer; wie wil, moet maar tot hen komen.

Immers, al trekken zij zich uit de samenleving terug, toch gaan zij woestijn en binnenkamer in, allermint met de bedoeling, om van alle gezelschap bevrijd, of van de wereld geheel af te wezen. Zij zoeken immers de stilte niet, om zich te vormen en niemand behoeft hen na te staren met het excuus, dat „een talent in de stilte, en een karakter te midden van den stroom van het wereldleven zich vormt“. Zijn ze geen talenten; zijn het geen grandseigneurs van den geest? Kom, ze durven er wel wezen; lees maar, hoe Christus zegt, dat ze „teekenen“ zullen doen. Het zijn trouwens „profeten“, deze valsche christussen (d.w.z. messiasen), deze baanbrekers van het nieuwe, deze heilanden, op wie de geslachten, naar zij zeggen, hoopen, en die in de nieuwe behoefte voorzien.

Trouwens, dat ze den hand aan de bestaande (kerk)gemeenschap niet doorsnijden, en dus niet met ruw gebaar de anderen in den ban doen, blijkt ook uit alles. Zij vinden dat te liefdeloos; ze zouden niet graag met hun zich terugtrekken op eigen afzonderingsgebied willen geacht worden de religieuze kringen, die er zijn aan den satan over te geven; want zulke dreunende woorden — ze moeten er niet van weten. „Valsche profeten gaan niet van de gemeente af, gelijk de overloopers, integendeel, ze gaan arbeiden in haar midden.“ (Prof. Grosheide, Komm. op Matth. 28:5). De anderen loslaten? De kerk verlaten, omdat ze tegen haar bezwaard zijn? Het dunkt hun een onzinnige bewering; hun afzonderingspositie is in theorie van het farizeïsme als van den dood zoo bang. Ze laten uitstootingsvormissen, en excommunicaties aan de anderen over. Maar van hun kant willen zij de afzondering als tijdelijken maatregel; zóó alleen krijgen ze de gelegenheid niet zoozeer tot kerkvorming, als wel tot kernvorming. Ze willen om zich heen kernen van geestelijk leven formeeren; cellen van geestelijk, goddelijk leven. En zoo zullen zij te zijner tijd uit de woestijn wel weer naar de stad, en uit de binnenkamer tot den areopagus komen. Maar hun begin is in woestijn en binnenkamer. Voorloopers? Ze zijn niet noodig. Zelf bereiden ze zich in de woestijn het pad, ze dragen den last van de an-

deren, die nog niet ontwaakten, en dat is een aristocratisch gebeursel.

Zoo stellen ze zich een tijdlang buiten de gemeenschap, om te zijner tijd, als de actie is voltooid, tot haar weder te keeren en haar te reformeeren. Alzoo luidt hun program, in woestijnen geconspiceerd en in binnenkameren geconspiceerd. Mag men hen gelooven, dan is het met bloed geschreven. Nu, in woestijnen heeft men het gauw benauid, en in binnenkameren is zweeten en zwagen gemakkelij.

Trouwens, alle begin is moeilijk. Wie beginnen MOET, en wie het WIL, doordat hij weigert, met anderen voort te bouwen, hij heeft het altijd moeilijk. Alle begin is moeilijk, het opgelegde, en het gewilde. Alle begin is moeilijk, zoo wel dat van hem, die niet met anderen voort-bouwen MAG, als van dien ander, die niet meer in het garsel loopen WIL.

Dat het dezen woestijngangers en binnenkamerbewoners ernst is, — ge behoeft het niet meer te vragen. Ze gaan in hun isolement, en dat nog wel uit behoefte aan gemeenschapszin; is dat geen ernstig gewetensconflict? Ach, het is geraden, niets tegen het geweten te doen. De afzondering is een daad; de celvorming een protest; en van protesten groeien, naar men zegt, de ware protestanten. Ze hebben hun bedenkingen tegen de onreinheid van wie hen omgeven; ook is bij hen die zatheld van ziel, die over de zatten van goest het „wee“ uitroept. O, hoe hun geest hongert, hongert naar nieuwe frische menschen, die van zatten en zotten verzadigd zijn; die — deed ook de Christus het niet? — die weenen over de stad en die dat doen in de woestijn en in de binnenkamer, kortom, overal, waar de stad niet is; de stad lacht toch maar om tranen. Heeft Jeruzalem ooit iets anders gedaan dan profeten steigen en heeft het Sanhedrin, het geestelijk stads-bestuur, het meerderheidscollege, ooit processen op zuivere wijze geleid?

Zie, dat is hun gemeen: de afzondering, om den nood der conscientie.

Of er dan geen variatie is ook nog in hun kring?

Ja, die is er. De een trekt de „woestijn“ in; de ander zoekt de „binnenkamer“.

En nu is de woestijn meer de plaats van de asceten. Daar zijn de gestrengen, die hun vleesch rantsoceren, omdat de ziel tot vasten roept.

Terwijl daartegenover in de binnenkamer de leermeester wacht op de adepten, die van hem de medicijnen komen halen, temminste de recepten er voor, en zulks alles voor den zieken tijd.

Wie de woestijn ingaat, heeft bezwaar tegen het leven van de stad. De moraal is nog in de maak. Er moet een andere ethiek komen. En de ander, die de binnenkamer bekeert, acht, dat er een andere leer moet worden geconstrueerd: de dogmatiek is nog in voorbereiding. Leer en leven — alles moet van den grond af herzien worden. Men verlate de drukte voor de stilte (de woestijngang), maar houde verband met de organisatie, die in de binnenkamer, dat wil dus zeggen in de allernaaste omgeving van het gemeenschapsleven, een kern van nieuwe drukte, van anderen arbeid vormt. De een trekt de woestijn in; hij moet de kwestie van het nieuwe geloof grondig bestudeeren en bespreken, en kan maar niet zoo aanstonds tot de stad, de massa, heenkeeren; hij wil het ook niet. Maar die in de binnenkamer zijn, de meester en de leerlingen, ze kunnen elk oogeblik tot de stad weerkkeeren. Woestijn en binnenkamer — het is een merkwaardige aanvulling der deelen. In de woestijn de vorstervang, in de binnenkamer de opstand(ing). Door den woestijngang roept men het wee uit over de gemeenschap; maar door de binnenkamer te betrekken houdt men het verband met de stad toch maar levendig en toont dat men haar nog een toekomst toedenkt; de loslating (woestijn) is niet volstrekt (binnenkamer). De leiders van de beweging hebben tegen de centrale leiding van de stad alles en nog wat aan te merken (woestijngang); maar ze zorgen toch

¹⁾ Val. Dr F. W. Grosheide, Komm. Matth.

voor het kijkgat, dat hun midden in de stad, in het centrum, gelegenheid geeft de beweging te volgen achter een deur, die alleen voor wie het wachtwoord kent en zijn handtekening zet, opengaat.

En het is hun groote ernst; want ze willen de geestelijke goederen veilig stellen. Dat Christus hen bij voorbaat valsche profeten noemt, doet van hun ernst niet af; ook valsche profeten zijn soms martelaren. Bovendien is het een gemakkelijke methode, hen met een woord uit een oud verleden dood te verven. Men moet hen laten begaan; dan zal de wereld zien, dat zij, schoon ze in de afzonderingstactiek op de farizeërs als twee druppels water lijken, in den grond van hen o zoo diep verschillen. Want de farizeërs hebben grooten lust aan de afzondering; maar zij zweeten erom. Bij hen is zij middel, geen doel. Slechts wete, wie hooren kan, dat ze messiaansche wegen ontsluiten; het messiaansche element, daarom geven zij plaats. Onder hen komen de redders, de profeten der nieuwe toekomst, op. Alle stelsels van vandaag, alle bestaande confessioneele bindingen, alle catechismussen — ze moeten worden herzien; men herzie, en doe het radicaal. Want waar een „messias“ komt, daar is een „colaam habba“, daar komt een nieuwe tijd, en een nieuwe eeuw, en een nieuwe periode wordt ingeluid. Daar wordt geschiedenis gemaakt.

Zoo ongeveer luidt bij hen het „woord vooraf“.

* * *

Men moet wel een hart van steen hebben, om niet onder den indruk te komen.

Zijn dat nu geen menschen van een prachtige volledigheid?

Breken zij de religie af? Welneen; zij protesteerden slechts tegen haar tegenwoordige misvorming. Werpen zij de traditie onderstoven? Ze denken er niet over; ze vullen slechts aan, het staat tenminste zoo in het program. Doodde takken snijden ze af, en nieuwe loten enten ze; maar op den ouden stam; en dat is prachtig werk; Paulus heeft er een paar gloeiende hoofdstukken over vol geschreven. (Rom. 9—11). Lees het maar in hun beginselverklaring. Wat tot nu toe gevonden werd, heeft waarde; men moet er alleen geen principes van maken, die voor altijd zouden binden. Weerspreken doen zij niet wat de meerderheid zegt; maar ze zullen haar uitspraken in studie nemen, omdat zij voorts nog er ook niet voor willen bukken. En daarom de nieuwe kerkvorming; men zal straks de resultaten aanbieden en den Messias en het Messiaansche woord vrijmaken.

* * *

Bewegingen als deze komen er niet in één dag. Ook wat Christus onder Israël ziet gisten en werken in deze richting, kwam er niet zoo maar ineens.

Maar dat Jezus' tijdgenooten aan den Messias, aan den leeraar der definitieve wijsheid, het raad-sel willen proeven, eer hij hun het antwoord dicteeren mag; dat zij geen antwoord verlangen, tenzij het op pikante wijze ingeleid worde, dat zeggen ze zelf. Op Jezus van Nazareth hebben ze tegen, dat hij zoo weinig geheimzinnig heeft; ze kennen zijn afkomst en weten, waar zijn familie woont. Maar de ware Messias moet van onbekende afkomst zijn; de wezenlijk messiaansche beweging moet in het duister worden voorbereid. „Wanneer de Christus komt, zal niemand weten, vanwaar hij komt“ (Joh. 7:27). Zeer algemeen leefde de verwachting, dat de Messias vóór zijn openlijk optreden, eerst in het donker een tijdlang wegschuilt zou. Een zeker Joodsch auteur achtte het mogelijk, dat ten tijde toen hij schreef, de Messias reeds geboren was, en zich ergens ophield; was het evenwel zoo, dan was hij nog niet bekend geworden, wist ook zelf nog niet wat zijn toekomstwerk zou zijn; dat alles zou hemzelf en anderen eerst later duidelijk worden. Met andere woorden: het groote licht kon aan de doorbraak toe zijn, terwijl toch nog niets op zijn verschijning voorbereide. Anderen meenden, dat de Messias zich opzettelijk verborgen hield vanwege de zonden van het volk. Zelfs, dat hij in Rome zich ophouden zou, werd mogelijk geacht. Ook kon hij wel uit „het Noorden“ komen. Maar in elk geval uit de stilte, de eenzaamheid. De overtuiging van het volk vertoonde wel eenige neiging tot de overigens willekeurige meening van latere theologen, die uit Jesaja 7 iets dergelijks meenden te moeten afleiden. Immers: „boter (dikke melk en honig)“ zou de Messias eten, legde men uit: hij zou dus onder de herders zijn, in de woestijn, ver van de „stad“; de cultuur zou hem niet beschadigen.

* * *

Maar behalve deze factoren, die van voorbijgaan den aard zijn, hebben ook andere oorzaken mogelijk gemaakt, dat in de toekomst, die Christus voorziet, de oproep om het waarachtig messiaansche leven te zien opbloeien in een woestijn of binnenkamer, zoo gemakkelijk en gretig gehoor zou vinden.

En juist omdat deze algemeene oorzaken in andere tijden, ook in den onzen, optreden kunnen, juist daarom maken zij dit woord van Christus ook voor ons actueel. Want rabbijnenwijsheid moge in haar uitlegkunde en combinatiezucht voorbijgaan,

het menschelijk hart blijft zich de eeuwen door gelijk.

En het is dat verdorven hart, dat zoo grág luistert naar profeten, die uit woestijn en binnenkamer komen.

Waarom het hart nog eer dan het hoofd, bereid is, hen te ontvangen, willen wij een volgende keer zien.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

Nochtans.

Hab. 3:18.

Habakuk is een geloofsheid.

Wanneer de Heere voorspelt, dat de Chaldeer komen zal om het land te verwoesten en het volk te verderven, dan gelooft niemand het.

Maar Habakuk ziet het komen en waarschuwt.

Als dan daarna het gericht nog uitblijft, stelt de profeet zich op zijn wachttorens om geloovig het Woord des Heeren te ontvangen en tot stil verbeiden van Hem, die gewisselijk komen zal, op te wekken.

En wanneer hij ten slotte in een psalm zijn ziel uitsloft dan telt dat lied van geloofsoptimisme.

De smart over de komende verwoesting doorvlijmt zijn ziel.

Maar hij staat zoo sterk in zijn geloofsvertrouwen, dat al zou de ellende en de verderving volstrekt worden, hij nochtans roemen zal in den Heere en zich verheugen zal in den God zijns heils.

Dit nochtans is geloofstaal.

Deze godsmann was allerminst gevoelloos.

Hij droeg de smart van zijn volk, dat vertreden en beroofd werd in zijn binnenst ingewand.

Hij boog zich er onder neder en kromp er onder ineen.

Maar zijn geloof ontzoonk hem niet.

Zoolang hij zag wat zich hier op aarde ontwikkelde, was hij droevig en bekommerd om al den jammer van zijn volk.

Maar als zijn oog door lucht en wolken boorde en den Onzienlijke greep, dan riep hij het uit: nochtans zal ik vertrouwen.

Dit nochtans is vrucht van genade.

Een wonderbare verborgen werking des Heiligen Geestes.

Wie zal ontleden hoe zulk een verandering in de zielsgesteldheid wordt verwekt?

Hier is slechts te aanbidden wat de ervaring bevestigt.

De omstandigheden bleven dezelfde.

In de dingen die ons omringen kwam geen verandering ten goede.

De gevaren zijn nog altijd even dreigend en de zwakheden nog immer even menigvuldig.

Maar er viel ander licht op.

Eenwigheidslicht. Licht van den troon.

Alle dingen niet bij geval maar van Zijn Vaderhand ons toekomend.

En dan leeft Gods Voorzienigheid voor het hart, dat Hem kent.

Dit nochtans is een hoogtepunt.

We zijn dan op den berg.

Gods Geest voerde er ons heen.

Altijd kunnen we daar niet zijn.

Op de bergtoppen is niet de woonplaats voor den mensch.

God geeft ons daartoe het vruchtbare dal.

Maar we hebben toch ook de bergtoppen van nood om er van het vergezicht te genieten en er ons te sterken door het inademen van de hooge, reine berglucht.

Zoo ook mogen we begeeren naar het hoogtepunt van dit nochtans.

Wanneer de veer van ons leven sterk naar beneden wordt gedrukt ontwikkelt zich juist de spanning, die haar naar boven doet springen.

Zoo bracht God ook over Habakuk's leven het vooruit voelen van Juda's grooten nood om dit nochtans uit zijn ziel te persen.

En nog telkens wil de Heere daartoe gebruiken de verdrukking van den tegenwoordigen tijd.

Dat is het nut der tegenspoeden.

Er is thans veel in ons kerkelijke leven dat ons ontmoet en drukt.

We zouden kunnen gaan twifelen!

Zou het werk der vaderen worden afgebroken?

Zou de vijand slagen in zijn pogingen om te verstoren wat tot hertoe werd gewrocht?

Zou God Zijn genâ vergeten?

Komen deze overleggingen in ons op, laat ons dan bij Habakuk ter schole gaan.

Van hem is ook het woord: de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.

Of neen, zoeken we kracht bij Hem, die onder de benauwing der hel in de drie-urige duisternis nochtans uitriep: Mijn God, Mijn God.

Laten dan alle dingen ons tegen zijn, nochtans zegt ons hart: ik zal vertrouwen en niet vreezen.

J. G. KUNST.

EEN JUBILEUM.

Ons blad wil niet onopgemerkt laten voorbijgaan het drievoudige jubileum, dat de heer P. Oosterbaan, hoofd van de firma Oosterbaan en le Cointre te Goes, onze uitgeefster, op Maandag 26 April e.k. hoopt te vieren.

Dan toch zal het zilver zijn huwelijksdich kroonen, zoo de Heere wil.

En het goud zal zijn leven omlijsten. Immers bereikt hij dan den vijftigjarigen leeftijd.

Terwijl het tevens een kwart eeuw geleden zal zijn, dat hij zich aan bovengenoemde firma verbond.

Bij de velen, die hem en zijn gade met hun familie hun blijde gelukwensen zullen aanbieden, willen wij niet achter blijven. Men zal het verstaan, dat wij dit publiek willen doen in het blad, dat hij zoo van heerharte verzorgt.

Achter hem ligt thans een belangrijk deel van zijn werkzaam leven, waarin hij de sterkte en de trouw onzes Gods zoo mild ondervond.

Onder zijn energieke leiding is de firma voorspoedig gegroeid en neemt in de Christelijke uitgeverwereld een eereplaats in.

Haar persen verlaten geregeld het dagblad „De Zeeuw“, het weekblad „De School met den Bijbel“, het „Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland“, „De Reformatie“, terwijl wij niet waarborgen kunnen, dat wij hier geen periodieke uitgaven overgeslagen hebben. Behalve deze verschijnen er ook voortdurend boeken en brochures.

En deze lof mag zeker de firma, waarvan de heer Oosterbaan de ziel is, niet worden onthouden, dat de technische verzorging van haar persproducten op hoog peil staat.

Daarenboven, Nederland is zoo gelukkig uitgever te bezitten, die niet uitsluitend hun zaak van den financiëelen kant bekijken. Maar die een open oog hebben ook voor het ideale. Die het uitgeven niet slechts beschouwen als een beriep, maar ook als een roeping. Dat maakt hun arbeid juist zoo mooi.

Onder die uitgevers komt de heer Oosterbaan voorzeker niet achteraan.

Hoewel hij onder dank aan God ook zal kunnen roemen, dat hij er financieel niet slecht bij gevaren is, mag hij er nog meer trotsch op zijn, dat hij door zijn arbeid de Christelijke, en speciaal de Gereformeerde aktie heeft mogen dienen en dat de resultaten noch voor hemzelf noch voor anderen verborgen zijn gebleven.

Uiteraard staat onze Redaktie slechts tot hem in zakelijke relatie.

Maar de samenwerking zou niet zoo hartelijk kunnen zijn, wanneer hij niet zoo warm voelde voor de beginselen, waarvan ons blad uitgaat en voor het heerlijke ideaal, waarnaar het streeft. Hij leeft er in.

Als dan met 26 April een periode in zijn leven zich afsluit en een nieuwe zich opent, bidden wij hem toe, dat hij, gerugsteund door zijn echtgenoot en allen, die hem liefhebben, nog met verhoogde kracht op den ingeslagen weg vele jaren moge voortgaan, ziende op den Voleinder onzes geloofs.

Redaktie.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

XIII. *

De afzetting van Dr Geelkerken.

Dr Geelkerken had het tafellaken tusschen de Synode en zichzelf doorgesneden.

Aan de schorsing had hij zich niet onderworpen. Op Zondag 14 Maart was hij toch opgetreden.

Door bladen van allerlei richting was het feit gekonstateerd.

Een had zelfs een foto opgenomen van den dienst in de Parkkerk, met Dr G. op den kansel.

Een drietal ouderlingen had zich vergewist, dat de dienst was gehouden en had na het uitspreken van den aanvangsgebeden de kerk verlaten. Van hun bevinden maakten zij melding aan de Synode.

De zes ouderlingen van Amsterdam-Zuid, die zich aan de beslissingen der Synode ten volle konformeerden, hadden een protest ingezonden tegen het besluit van den kerkeraad, waarbij deze de schorsing van Dr G. niet aanvaardde.

De noodige bescheiden waren alzoo ter Synodale tafel.

En waar de Synode met verschillende mogelijkheden gerekend had en daaromtrent reeds besluiten waren gevallen, stond het vast, dat Dr G. thans zou worden afgezet.

Hoezeer het door allen betreurd werd, dat de zaak de ergste wending had genomen, welke voor zien kon worden, behoeft hier wel niet meer vermeld.

Ook al zijt ge er geheel op voorbereid, dat u een slag zal treffen, grijpt het u toch nog meer aan, dan gedacht, wanneer de slag is toegebracht.

Het was wel de zwaarste gang, welke wij naar Assen hebben gemaakt.

Een zitting om nooit te vergeten.

De Feruhout was afwezig. De inspanning der

vorige Synode

weest.

De Assenaz

te vervangen,

gawel en mo-

Zoo werd a-

nemend asse-

Zij, die zo-

de Synode v-

an „strenge-

moeten doo-

doorleefd.

Onze Syno-

het minst de-

Den sterke

anzien.

Den mind-

Het is de

van hardhe-

Maar God

en besliste-

Het besef

met onze,

En hoewel

aan het begin

wel men de

kon overzien,

mogen nie-

Hierin was

beter een gee-

ruheid der

onzuiverheid

wonen niet

Dit werd ge-

heid gaat

Sterk stond

moeten onze

geen aderting

ijke bestande

zich verder t-

Daarom v-

Asserbestuite

in de mentali

De Synode

welke zich o-

ogenblik, m-

dat zij spoed

Men meent

van haar dan

schillende ak-

Ofschoon

niet ontbrak

er niet.

De Synode

En het wa

Geen aarze

kerken uit zi

Ook dit ge-

Wel had

zinsnede in

Maar-dit v

Ook volger

afzetting getr

Voor welke

Wij zullen

Wij hier later